

Granvin kirkelige fellestråd

Postboks 89

5733 GRANVIN

GRANVIN KIRKE - 102/11 - GRANVIN KOMMUNE - VEDTAK OM FREDNING MED HJEMMEL I LOV OM KULTURMINNER § 15 JF. § 22

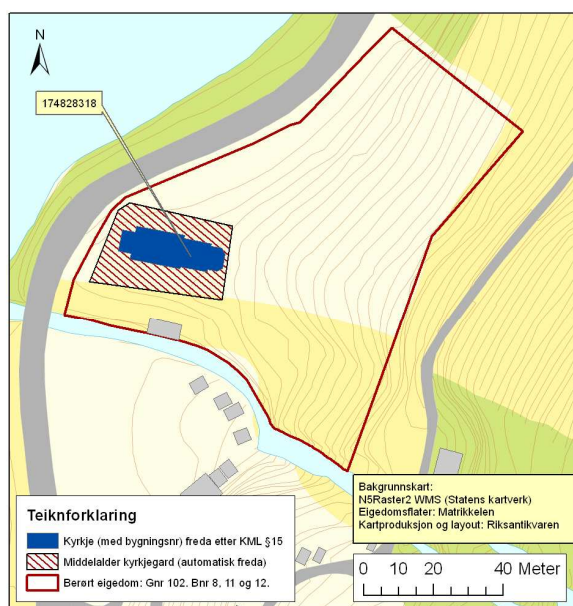
Vi viser til tidligere utsendt fredningsforslag for Granvin kirke datert 4.7.2008 som har vært på høring hos berørte parter og instanser. På grunnlag av dette fatter Riksantikvaren følgende vedtak:

VEDTAK:

Med hjemmel i lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 § 15 jf. § 22, freder Riksantikvaren Granvin kirke - 102/11 – i Granvin kommune

Omfanget av fredningen

Fredningen etter § 15 omfatter kirken. Fredningen omfatter kirkens eksteriør og interiør og inkluderer hovedelementer som planløsning, materialbruk og overflatebehandling, videre detaljer som vinduer, dører, gerikter, listverk og fast inventar.

Postadresse:

Riksantikvaren
Dronningens gate 13
Postboks 8196 Dep
0034 Oslo
Tlf. 22 94 04 00

Besøksadresser:

Distriktkontor Øst
Oslo
Dronningens gate 13

Distriktkontor Syd
Tønsberg
Nedre Langgate 30 D

Distriktkontor Vest
Bergen
Dreggsallmenningen 3

Distriktkontor Nord
Trondheim
Kjøpmannsgata 25

A:10529

Formålet med fredningen

Formålet med fredningen er å bevare Granvin kirke som et kulturhistorisk viktig eksempel på dekorrikdommen i de tidlige 1700-tallets kirker.

Fredningen skal videre ivareta kirken som et arkitekturhistorisk verdifullt uttrykk for en periode der impulser fra internasjonale mønstre ble blandet med lokal koloritt og formtradisjon. Fredningen av bygningens eksteriør skal sikre bygningens arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen, så som fasadeløsning, opprinnelige/eldre vinduer og dører, materialbruk og overflater, skal opprettholdes.

Formålet er videre å bevare interiøret med henhold til rominndeling, bygningsdeler og overflater. Fast inventar skal bevares som en integrert del av de fredede interiørene.

Fredningsbestemmelser

Fredningsbestemmelsene er utformet i samsvar med fredningens formål og gjelder i tillegg til kulturminnelovens bestemmelser om vedtaksfredete kulturminner fra nyere tid.

1. *Det er ikke tillatt å rive, skade eller flytte kirken eller deler av denne*
2. *Det er ikke tillatt å bygge om kirkens eksteriør eller interiør. (Unntatt fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jf. punkt 5.)*
3. *Det er ikke tillatt å skifte ut bygningselementer eller materialer, forandre overflater eller utføre annet arbeid ut over vanlig vedlikehold på kirkens eksteriør, interiør eller konstruksjon. (Unntatt fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jf. punkt 5.)*
4. *Alt vedlikehold og all istandsetting skal skje med materialer og metoder som er i tråd med bygningens egenart og på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene.*
5. *Tilbakeføringer til opprinnelig eller tidligere utseende og/eller konstruksjoner kan tillates i særlige tilfelle under forutsetning av at tiltaket kan gjøres på et sikkert, dokumentert grunnlag og etter dispensasjon innhentet i forkant fra forvaltningsmyndigheten.*

Følger av fredningen

Lovhenvising

Når det gjelder behandlingen av fredete hus og anlegg, vises det til kulturminneloven §§ 15a, 16, 17 og 18 samt ovennevnte fredningsbestemmelser.

Arbeider som krever tillatelse etter plan- og bygningsloven, må i tillegg forelegges kommunale myndigheter. Det gjøres oppmerksom på at tillatelser etter kulturminneloven må foreligge før arbeider i tråd med plan- og bygningsloven kan settes i verk.

Vedlikehold

Det er eier som har ansvar for det løpende vedlikeholdet av fredete bygninger og anlegg. Det grunnleggende prinsippet for vedlikehold av fredete bygninger er å bevare mest mulig av de opprinnelige eller eldre bygningselementene og detaljer som kledning, vinduer, dører, listverk, gerikter og overflatebehandling. Vedlikehold av fredete bygninger og anlegg skal så langt som mulig skje i samsvar med opprinnelig utførelse, teknikk og materialbruk og for øvrig i samsvar med fredningsbestemmelsene.

For mer informasjon om vedlikehold og forvaltning av fredete bygninger og anlegg, vises til Riksantikvarens informasjonsblader.

Dispensasjon

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse/dispensasjon til å sette i gang alle typer tiltak som går ut over vanlig vedlikehold, jf. kulturminneloven § 15a. Søknad om tillatelse skal sendes fylkeskommunen som avgjør om tiltaket kan iverksettes, evt. på visse vilkår. Oppstår det tvil om hva som anses som vanlig vedlikehold, skal fylkeskommunen likeledes kontaktes.

Kort karakteristikk av kulturminnet

Granvin nye kirke ble oppført i 1726 av Kristoffer Amundsen Øydvin og svingersønnen Sjur Gunnarson Ringøy. Kirken er en tømret langkirke med rektangulært formet grunnplan med et noe smalere kortilbygg. Kirken var opprinnelig panelt utvendig, og tjærebredd. Taket ble tekket med rød pannestein. I 1914 ble det lagt nytt tak. Tårnet har takrytter, det ble ikke skiferkledd før i 1936. Granvin kirke har et rikt og kulturhistorisk interessant interiør. Kirkerommet bærer preg av hele sin lange historie, og har også elementer fra en tidligere kirke på stedet.

For nærmere beskrivelse av kulturminnet vises det til vedlagt dokumentasjon.

Vurdering av kulturminnet. Begrunnelse for fredningsvedtaket.

Riksantikvaren vurderer Granvin kirke som et typisk eksempel på 1700-tallets kirkebygg med et særpreget kunstnerisk uttrykk. Bygningens arkitektoniske verdier er knyttet til dens formale og materielle verdier i seg selv, og til den betydning den har som kunnskap om 1700-tallets byggekunst. Som kirkested har det røtter tilbake til middelalderen og er i dag et historisk og visuelt fastpunkt som formidler fortidens kommunikasjonsveier.

De endringer som ble gjort i kirken på 1850-tallet oppsto som direkte følger av den nye kirkeloven av 1851 som påbød plass til 3/10 deler av sognets medlemmer. Loven forteller både om kirkens plass og betydning som samlingspunkt i norske lokalsamfunn på denne tiden, dens rolle som offentlig, kirkelig bygning, og om en betydelig befolkningsvekst på 1800-tallet. Granvin kirke er et materielt uttrykk for denne lovendringen og kirkens nordgalleri er en markering av et viktig skille i stedets og kirkebygningens historie.

Granvin kirke formidler gjennom alle sine endringsledd hvilket stort løft og viktig symbol en kirke var for lokalsamfunnet. Her ble den beste byggmesteren, de

dyktigste håndverkerne og kunstnerne valgt. Kirkens rolle som den viktigste offentlige bygningen er svært tydelig.

Riksantikvaren anser at Granvin kirke er av nasjonal interesse å bevare, både som kilde til kunnskap og forskning om arkitektur, liturgi og interiørkunst, og som et viktig miljøskapende element.

Riksantikvarens myndighet

Det følger av kulturminneloven § 15 jf. § 22 at departementet kan frede byggverk og anlegg eller deler av dem av kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi. (Det følger videre av § 19 at departementet kan frede et område rundt et fredet kulturminne så langt det er nødvendig for å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet eller for å beskytte vitenskapelige interesser som knytter seg til det.) Myndighet til å fatte vedtak om fredning er delegert fra Miljøverndepartementet til Riksantikvaren jf. forskrift om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven av 9. februar 1979 § 12 nr.1.

Lokalisering og eiendomsforhold.

Granvin ligger i Hardanger kommune i Hordaland fylke. Granvin kirke ligger på et nes i ved Granvinsvatnet, i skrått terreng med fjellene Kvasshovden og Kjellshovden i bakgrunn. Granvin kirke eies av Granvin kommune.

Bakgrunn for fredningen

Fredningssaken har sammenheng med at det ble planlagt nytt orgel i kirken. Granvin menighet ønsket å rive deler av kirkens nordgalleri slik at nytt orgel skulle kunne få plass i full høyde fremst på nordre side av kirkeskipet. Riksantikvaren anbefalte i brev av 15.mai 2003 en plassering på kirkens sørside og uttalte at en avkorting av nordre galleri, som en plassering på nordsiden vil kreve, vil være et sterkt inngrep både i både den historiske strukturen som går tilbake til 1850-tallet, og i den dekoren som er malt i 1926.

Biskopen vedtok den 21.08.2003 å godkjenne fjerning av deler av nordgalleriet, men fordi Riksantikvaren varslet om at de ville frede kirken om vedtaket ble stående, lot biskopen vedtaket være i bero inntil saken ble bedre opplyst.

I brev av 3. juni opprettholdt biskopen sitt vedtak, slik at nordre galleri kunne fjernes. Granvin kirke er med sin historie og alder et betydelig kulturminne. En fjerning av deler av nordgalleriet er en betydelig endring av kirkerommet, og betyr en stor forringelse av de kulturhistoriske verdier dette rommet representerer.

Den 24. juni 2005 fattet Riksantikvaren vedtak om midlertidig fredning av Granvin kirke for å forhindre riving av deler av kirkens nordgalleri i forbindelse med innsetting av nytt orgel i kirken.

Vedtaket ble påklaget av Granvin sokneråd i brev av 7. juli 2005.

Redegjørelse for saksgang og innkomne bemerkninger

I samsvar med kulturminneloven § 22 nr. 1 annet ledd ble varsel om igangsetting av fredningssaken sendt til eier med kopi til Hordaland fylkeskommune den 17.01.2007. Igangsettelsen av fredningssak for Granvin kirke ble også varslet i Bergens tidende, Bergens avis og Norsk Lysingsblad.

Det ble gitt en frist på seks uker for å fremme merknader til fredningsvarselet. Det er ikke kommet kommentarer til oppstartmeldingen.

Riksantikvaren utformet deretter fredningsforslag, og dette ble i samsvar med kulturminneloven § 22 nr.2 sendt på høring til berørte parter 04.07.2008. Samtidig ble det kunngjort i Norsk Lysingsblad, Bergens tidende og Bergensavisen.

Det er kommet inn merknader fra følgende parter:

- Granvin menighetsråd
- Fylkesmannen i Hordaland
- Bjørgvin biskop

Granvin menighetsråd, 01.09.2008

Granvin menighetsråd har ikke merknader til et eventuelt fredningsvedtak.

Fylkesrådmannen i Hordaland, 28.08.2008

Fylkesutvalget støtter forslag om fredning av Granvin kirke. Fylkesutvalget påpeker at det er behov for midler til istandsetting av kirken og ber om at Riksantikvaren setter av midler til vedlikehold av denne.

Bjørgvin biskop, 8.12.2008

"Det er etter biskopen sitt syn ingen tvil om at Granvin kyrkje er verneverdig. [...] Etter vår meining bør denne godkjenninga av orgel presiserast i samband med fredinga".

I henhold til kulturminneloven § 22 nr. 3 skal forslag om fredning legges frem for kommunestyret før vedtak om fredning fattes. Fredningsforslaget og innkomne uttalelser ble oversendt kommunen i brev av 28.10.2008. Behandling av saken ble etterlyst i brev av 21.1.2010. Kommunestyret behandlet saken i møte 10.12.2008. Riksantikvaren mottok vedtaket i brev av 25.1.2010. Kommunestyret uttalte følgende:

1. *Granvin herad støttar framlegg om freding av Granvin kyrkje.*
2. *Granvin herad ber om at Riksantikvaren set av midlar til vedlikehald av Granvin kyrkje, slik at kulturminneverdiane vert tekne vare på for framtida.*

Riksantikvarens bemerkninger til høringsuttalelsene

Høringsuttalelsene er preget av en entydig og positiv holdning til fredningsforslaget.

Både fylkesrådmannen i Hordaland og Granvin kommune anbefaler fredning, men ber om at Riksantikvaren avsetter midler til vedlikehold av kirken. Riksantikvaren vil i denne forbindelse presisere at eiendom i offentlig eie ikke utløser tilskudd på lik linje med privat eierskap. Det er kommunens eget ansvar å sørge for midler til vedlikehold og istandsetting av kulturminnet.

Biskopen i Hordaland fattet vedtak om nytt orgel i kirken gjennom brev av 9.1.2008 og ber om at det nye orgelet i kirken inkluderes i fredningsvedtaket. Fredningens omfang er gitt i omfangsbeskrivelse på side 1 i fredningsdokumentet: Kirkens eksteriør og interiør og inkluderer hovedelementer som planløsning, materialbruk og overflatebehandling, videre detaljer som vinduer, dører, gerikter, listverk og fast inventar, [slik kirken sto på fredningstidspunktet].

På bakgrunn av innkomne høringsuttalelse og kulturminnets verdi, mener Riksantikvaren at fredning av Granvin kirke er riktig og nødvendig sett i et nasjonalt perspektiv.

Opplysning om klageadgang og tinglysing

Riksantikvarens vedtak om fredning kan påklages til Miljøverndepartementet, jf. forvaltningsloven § 28. Eventuell klage stiles til Miljøverndepartementet, men sendes Riksantikvaren innen tre uker fra fredningsvedtaket er mottatt, jf. forvaltningsloven § 29.

Fredningsvedtaket vil bli tinglyst av Riksantikvaren i samsvar med kulturminneloven § 22 nr. 5

Vennlig hilsen

Jørn Holme

Dagfinn Claudius

Vedlegg:

- Kart
- Fredningsdokumentasjon
- Høringsuttalelser

Gjenpart:

- Granvin sokneråd
- Bjørgvin biskop
- Prosten i Hardanger og Voss
- Hordaland fylkeskommune
- Kultur- og kirke departementet
- Miljøvern departementet

Vedlegg 1

